

**REGESTEN
van de
PROCESSEN
gevoerd voor de schepenen
van de
ZAAL EN KASSELRIJ IEPER
in hun gemene kamer en in de vierschaar**

1540 – 1545

Johan Beun
Ieper 2020

Origineel register: Rijksarchief Brugge, fonds kasselrij Ieper, 1ste reeks,
register nr. 207

In het archief van de kasselrij Ieper bevinden zich twaalf registers met rechtspraak uit de 16de eeuw. Op een na, zijn het allemaal ferieboeken waarin alle lopende zaken per kamerdag of pleitdag (*dinghedag*) opgetekend staan. Per zitting werden meerdere rechtszaken behandeld. Van elke rechtszaak wordt de evolutie vermeld. Doordat een rechtszaak loopt over meerdere zittingen, is het een omslachtig werk om daar een bepaald proces uit te halen en te analyseren. Sommige processen konden zelfs meerdere jaren aanslepen en de term *veurst* (uitstel) bij een lopende zaak komt in de ferieboeken veelvuldig voor.

Het register KAS01-207 dat we hier behandelen bevat een samenvatting van 94 processen van 1540 tot 1545. Elk proces bevat de naam van eiser en verweerder, de eis, het antwoord van de verweerder, de repliek van eiser op dat antwoord en eventuele duplieken of triplieken. Het proces eindigt met het vonnis of de uitspraak. Het register bevat vonnissen van de schepenen van de zaal en kasselrij zowel in gemene kamer als in vierschaar. We treffen ook enkele uitspraken aan van de leenmannen van het Ieperse zaalhof. De 'samenvattingen' in het register zijn nogal langdradig en niet altijd makkelijk te volgen. We hebben derhalve registers opgesteld waarin alleen de essentiële gegevens verwerkt zijn. Hieronder geven we wel enkele voorbeelden van de originele tekst. Ze bevatten de formules die in bijna elk proces dezelfde zijn.

Sommige processen zijn nog (gedeeltelijk) bewaard. Ze steken in het archief van de kasselrij Ieper, 10de reeks (KAS10), processen 16de eeuw. Een korte controle leert ons dat niet alle processen in het register zijn opgenomen. We tellen in ons register 94 processen over bijna zes jaar wat neerkomt op ongeveer 16 processen per jaar. Uit het aantal nieuwe zaken in de ferieboeken maken we op dat er jaarlijks meer dan 100 processen aanhangig gemaakt werden.

Het register bestaat uit twee aan elkaar gebonden katernen van 22 cm x 30,5 cm, zonder kaft. Het begin van het register ontbreekt, vermoedelijk een volledig katern. Het eerste katern begint immers halfweg een proces. De nog bestaande folio's werden naderhand genummerd met potlood. Het eerste katern begint met f°1 en eindigt met f°46. Het telt 46 folio's. Het tweede katern begint met f°47 en eindigt met f°72 en telt 26 folio's. Er zitten ook twee losse bladen in het register, een bij f°13 en een bij f°59. Het oudste proces dateert van 5 februari 1540¹ en het jongste van 12 december 1545.

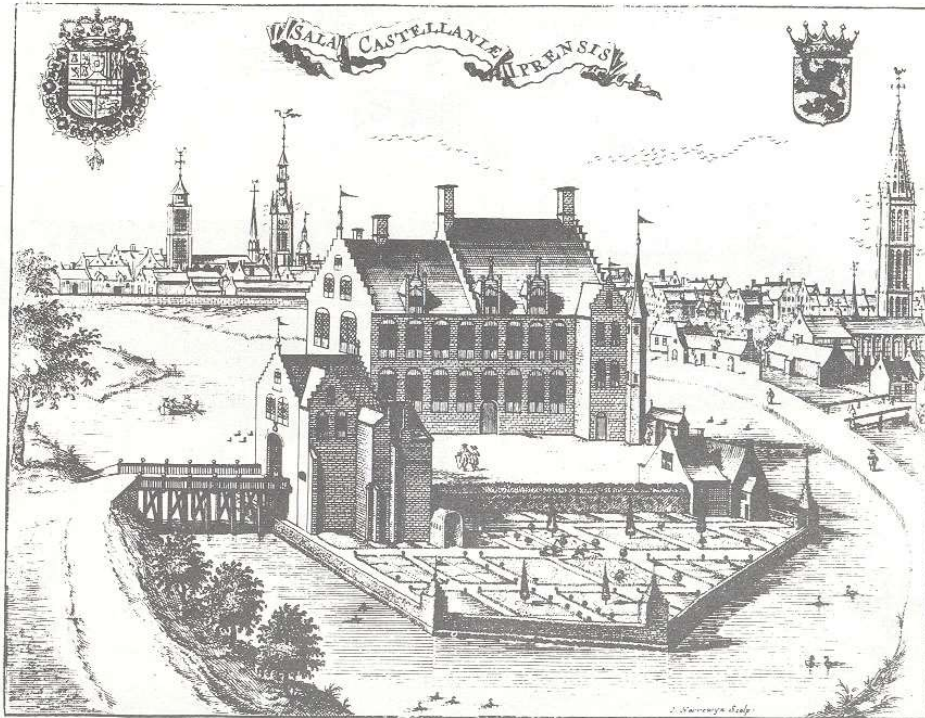
KAMER of VIERSCHAAR

Het past hier om het verschil tussen de kamer en de vierschaar even toe te lichten. Het onderscheid tussen vierschaar en kamer vindt zijn oorsprong in de tweeledige bestuursvorm, de zaal enerzijds en de kasselrij anderzijds. De zaal was een feodale instelling en bevatte alle heerlijkheden van het grafelijk leenhof van Ieper en omgeving. De rechtspraak in de heerlijkheden, voor zover ze niet zelf over rechtsmacht beschikten, gebeurde in de vierschaar van de zaal of door de mannen van het leenhof. De burggraaf kreeg 1/3 van de boeten. De kasselrij daarentegen was een territoriale omschrijving voor het innen van belastingen en het smaldelen van allerhande lasten en diensten ten behoeve van de graaf. Ze vindt haar oorsprong in het smaldelen van het transport van Vlaanderen als gevolg van het verdrag van Athis-sur-Orge in 1305. De schepenen van de kasselrij hadden tevens een bestuurlijke taak. In het schepenhuis verleden ze ook alle halmen, ontferfissen en erfenissen,

¹ Met uitzondering van een akte van het leenhof, in verband met straatschouwing, van 28 november 1537, item 11.

contracten en verbintenissen tussen partijen². Hoewel de schepenen van de zaal en die van de kasselrij dezelfde personen waren, bleef dat onderscheid bestaan.

VIERSCHAAR

Het zaalhof zoals te zien in Sanderus' *Flandria Illustrata* van 1641, na de verbouwingswerken van 1562.

De processen voor de vierschaar werden behandeld op de pleitdagen (*dinghedaghen*). Die vonden plaats op vrijdag. De pleitdagen gingen in 1540-45 door in het zaalhof. Die grafelijke burcht stond in de Sint-Pietersparochie op de plaats van het huidige Zaalhof³. De zaken van de vierschaar werden behandeld door de schepenen, gemaand door de baljuw. De baljuw kwam er in de plaats van de burggraaf. In de kamer is er geen sprake van de baljuw⁴. De gevangenis van de kasselrij bevond zich ook in het zaalhof.

In de vierschaar werden vooral zaken rond schulden berecht. In de costume van de zaal en kasselrij van 1535 vinden we *hoe men daghen sal om schult ter Vierschare: rauwe schult gelijk van landpachten, koopmanschappen ofte andersins*⁵. De processen voor de vierschaar in 1540-1545

² R.A. Brugge, kasselrij Ieper, KAS23, 414: proces stad Ieper contra kasselrij Ieper, 1549. Voorheen bruine pakken, nr. 6951.

³ Toen de kasselrijschepenen in 1562 hun pleitdagen niet meer naar behoren konden houden in het zaalhof, omdat enkele gebouwen er vernield waren, verzochten ze de stad Ieper om hun ordinaire pleitdagen te mogen houden in hun schepenhuis op de Markt en daar ook criminele zaken te mogen berechten en dat tot ze op het zaalhof een nieuw gebouw hadden. Dat werd hen door de stad tijdelijk toegestaan. Daarna keerde de vierschaar terug naar het zaalhof. R.A. Brugge, kasselrij Ieper, zesde reeks, KAS 05, nr. 8184 (voorheen bruine pakken, nr. 6711).

⁴ Met een uitzondering, nl. item 2.

⁵ Zie *De wetten, costuymen, keuren ende statuyten van der Sale ende Castelrie van Ipre*, Antwerpen 1535, p. 33. Verder wordt niet gezegd welke zaken tot de vierschaar of de kamer behoorden.

betreffen vooral schulden voor koopwaar of gedane werken⁶. Ook achterstallige betalingen van pachten en renten⁷. Naasting van verkocht goed werd ook in de vierschaar behandeld⁸. De vierschaar beoordeelde ook misdrijven zoals belediging en verwonding⁹. De vierschaar behandelde ook een zaak van onterecht geïnde issue in Ledegem¹⁰.

Formulering van de vonnissen in de vierschaar¹¹

Up de questie ende ghedinghe gheresen voor bailliu ende scepenen van den zale ende casselrie van Ypre in vierschare tusschen ... heesschere ende ... verweerdere spruutende ter cause van ...

Dan volgen de *heessche, antwoorde, replique, duplique* ...

Dan volgt de uitspraak. *Dewelcke al int langhe ghesien metgaders dat hem den heesschere verdraghen heift van replique toverleveren ghedane bij den heesschere ende oic de productie van den verweerdere, reprochen ende salvatien, ende up al ghelet met goeden deliberatie ende rijphede van rade de zake gheroupen ten toure van de rolle, so was ende es ter maninghe vanden voorseide bailliu bij den voornomde scepenen gheseit, ghewijst ende verclaerst ende bij desen segghen, wijsen ende verclaersen naer rechte (dan volgt de uitspraak). Actum ten voornomde vierschare den ...*

KAMER

Kasselrijgebouw op de Markt voor de Eerste Wereldoorlog

De processen voor de kamer werden behandeld op de wekelijkse kamerdagen die op zaterdag plaats vonden. Het was dan marktdag in leper. De pleidooien gingen door in de schepenkamer. In 1540-45 was dat in het kasselrijhuis op de Markt¹². Men sprak van de 'gemene' kamer want de schepenen

⁶ Items 3, 4, 6, 7, 10, 15, 23, 26, 41, 45, 47, 66, 67, 72, 83 en 87.

⁷ Items 34, 35, 38, 40, 52, 68, 81 en 89.

⁸ Items 28 en 43.

⁹ Items 42 en 71.

¹⁰ Item 80.

¹¹ Item 53.

¹² In 1503 kochten de schepenen van de kasselrij het huis Den Wulf op de noordzijde van de Markt. Ze hadden het gekocht van meester Jacop van Ramecourt en zijn vrouw jonkvrouw Guillemine van Dixmude. Dat werd dan

hadden in het kasselrijgebouw ook elk hun individuele kamer¹³. De pleidooien zullen waarschijnlijk plaats gevonden hebben voor het voltallig college van negen schepenen.

Een proces tussen de kasselrij en de stad Ieper van 1549 geeft ons inlichtingen over de zaken die in de kamer behandeld werden¹⁴: *Item ten welcken kamerdag ze vermogen ende geuseerd hebben alle partijen daar komende civilic te berechte en ... sententien te wijzen en allerhande civile justitien te exerceren, zonderlinghe van zaken haeste begheerende en zo wanneer partien de ordinaire vierschaar niet en verzoeken*. De zaken die in 1540-1545 in de kamer behandeld werden, betroffen geschillen over eigendomrecht op huizen en land¹⁵, doorgangsrecht¹⁶, discussies over pachten en pachtovernames¹⁷ en andere geschillen¹⁸. In de kamer werden ook de zaken betreffende wezerij en voogdij behandeld¹⁹. De kamer behandelde ook de inbreuken tegen de costumen, keuren en verordeningen van de kasselrij²⁰. Ze behandelde ook zaken in hoofdvonnissen of ongeregelheden bij ondergeschikte rechtbanken of besturen²¹. Een zaak van 1540 betrof schulden voor teerkosten²².

Formulering van de vonissen in de kamer²³

Up de questie ende ghedinghe gheresen voor scepenen van den zale ende casselrie van Ypre in hueren ghemeene camere tusschen heesschere over een zijde ende ... verweerdere over andere spruutende ter cause dat

Waerjeghen de verweerdere antwoorden dat ...

De heesscheres replique

De verweerdere duplicque

Elc verzouckende de zijne hem anghewijst thebbende met presentatie van preuve ende elc anderen heesch makende van costen dewelcke al int langhe ghezien metgaders toorcondscip ende productie ghedaen ende beleed bij beeden partien hunlieden reprochen ende salvatien ende up al ghelet met goeder deliberatie ende rijphede van rade de voornomde scepenen wijzen ende versclaerssen over rechte ... ende condemneren ... in de costen desen

Actum ter voornomde camere den ...

Sommige zaken werden zowel door de vierschaar als in de kamer behandeld, zoals de processen over schulden²⁴ en over pointing²⁵. De processen over geleden proceskosten werden voor hetzelfde gerecht gevoerd als het oorspronkelijk proces²⁶. Sommige zaken werden van de vierschaar

als schepenhuis gebruikt. Daarvoor In 1483 huurden de schepenen een huis in de Boterstraat en in 1486 het huis van de burggraaf in de Rijselstraat (R.A. Brugge, KAS 23, nr. 414). Dat lag aan de oostzijde van de Rijselstraat. Zie Paul TRIO, *Een inventarisatie van beschikbare logies voor personen en stalruimte voor paarden in 1486 in Westhoek*, Iepernummer 2019, p.44.

¹³ In het kasselrijhuis op de Markt had elk van de negen schepenen een eigen kamer (R.A. Brugge, KAS 23, nr. 414).

¹⁴ R.A. Brugge, processen voor de Raad van Vlaanderen KAS23/414: kasselrij Ieper contra de stad Ieper, 1549. Voorheen bruine pakken 6951.

¹⁵ Items 8, 25, 61, 58, 59 en 70

¹⁶ Items 33 en 63.

¹⁷ Items 18, 27, 36, 50 en 91.

¹⁸ Items 1 en 2, 30, 46, 57, 65 en 94.

¹⁹ Items 62 en 76.

²⁰ Item 60.

²¹ Items 64, 69, 82, 90 en 93.

²² Item 9.

²³ Item 32.

²⁴ Items 30 en 57.

²⁵ Kamer: items 31, 32, 55, 78 en 84. Vierschaar: items 56, 73, 74, 75 en 79.

²⁶ Items 14, 22, 37, 48.

doorverwezen naar de kamer²⁷. In de kamer werden ook de meer ingewikkelde zaken behandeld.

LEENHOF

Het leenhof behandelde feodale zaken. Zij hadden geen vaste dag in de week om bijeen te komen²⁸. De zaken die hier door het leenhof behandeld werden, waren straatschouwing²⁹, borg voor het ambt van de nieuwe hoogbaljuw³⁰ en de belasting van een heerlijkheid met een rente³¹. Ook de hoge rechtspraak gebeurde door de leenmannen. Hiervan is er maar een vonnis, de verbanning van een crimineel³².

Formulering van de vonnissen van het leenhof

Leenhof van de zaal (39)

Up ... zo was ... ter clachte ende calaingne van ... bailliu van de zale ende casselrie van Ypre bij de mannen van den zelve zale ghecondempniert ...

Actum ten jare ende daghe alsboven.

Overzicht van de nog bewaarde registers met rechtszaken van de kasselrij leper in de 16de eeuw

begindatum	einddatum	Beschrijving volgens inventaris KAS01	KAS01, nr.
14 december 1526	15 november 1528	Ferieboeken van de civiele en criminele zaken	175
11 december 1528	3 juni 1530	Ferieboeken van de civiele en criminele zaken	169
21 februari 1534	27 september 1539	Ferie van de vierschaar	222
9 november 1537	9 juli 1540	Ferieboeken van de civiele en criminele zaken	170
27 september 1539	27 november 1546	Ferie van de vierschaar	223
5 februari 1540	12 december 1545	Vonnissen uitgesproken door de schepenen in de kamer en de vierschaar	207
4 december 1546	4 april 1551	Schikkingen, overeenkomsten en vonnissen genomen in de kamer en vierschaar	208
19 juli 1549	29 april 1552	Registers van rechtszittingen, pleitdagen	171
6 juli 1555	21 augustus 1559	Ferie van de Vierschaar	224
15 september 1564	28 september 1565	Registers van rechtszittingen, pleitdagen	172
2 november 1581	23 april 1583	Register van de kamer	173
11 februari 1585	16 april 1597	Register van rechtszittingen, pleitdagen	174

²⁷ Items 16 en 17 en 92.

²⁸ Dat gebeurde op maandag (39), donderdag (44), vrijdag (11) en op zaterdag (19).

²⁹ Item 11.

³⁰ Item 19.

³¹ Item 44.

³² Item 39.

(1) F°1v°: kamer, zaterdag 19 juni 1540

Andries Van Marem, voogd van de wees van Jacob Vanden Veste, en Jacob Van Moerkerke, deelman van het **sterfhuys van Jacob Vanden Veste**, verklaren dat, omwille van de grote schuldenlast, een leen en erf genaamd *Aendepoel* in Westrozebeke, belast werd met een rente ten profijte van jonkvrouw de weduwe van meester Charles Claiszone tegen een kapitaal van 2 lb. 14 s. gr. te lossen de penning 16. Wijlen Jacob vanden Veste was dat met de Raad van Vlaanderen overeengekomen om de vijfde penning te kunnen betalen.

(2) Los blad bij f°13: kamer, 9 juli 1540³³

Renault Vander Veste en Andries Van Marem, voogden van de wees van Jacob Vander Veste, en de weduwe van Jacob Vander Veste, moeder van de wees, verzoeken om een hofstede van 17 gemeten land gelegen in Westrozebeke, onder de heerlijkheid van Dentergem, te mogen verkopen om een rente uit het **sterfhuys van Jacob Vander Veste** aan de weduwe van Charles Claiszone te kunnen afbetalen. De baljuw en schepenen van de zaal en kasselrij geven hun toestemming tot de verkoop.

(3) F°2: vierschaar, 18 juni 1540

Ligier De Grave, eiser, contra **Joos Calewaert**, verweerder. Verweerder moet aan eiser 6 lb. paris betalen, nl. 4 lb. par. over François Spooronc en 40 s. par. voor de koop van hout. Verweerder antwoordt dat hij drie jaar geleden 30 mutsaarden hout kocht van eiser, maar toen hij die ging ophalen waren er alleen maar 30 tot 40 takkenbossen beschikbaar. Verweerder wordt niettemin veroordeeld tot het betalen van de volle 6 lb. paris.

(4) F°3: vierschaar, 8 oktober 1540

Jacob Thevelin de oude, eiser, contra **Pieter Lauwers**, verweerder. Op 6 februari 1539 betaalde eiser aan verweerder 33 lb. 12 s. par. voor een mud tarwe, 10 razieren nieuw gewas en 2 razieren oud gewas. Hij moest die leveren binnen de drie weken maar dat is nog steeds niet gebeurd. Verweerder wordt veroordeeld.

(5) F°3: vierschaar, 24 september 1540

Ghilein Staessin, namens de **pointers van Krommenelst**, eiser, contra **Jacob vander Mersch**, verweerder. Eiser maakte 14 lb. 4 s. par. kosten in het proces voor de vierschaar aangespannen door Jacob vander Mersch tegen de pointers van Krommenelst, die het proces gewonnen hebben. Schepenen taxeren de kosten op 13 lb. 4 s. par.

(6) F°3v°: vierschaar, 8 oktober 1540

Guillewijn De Wale, eiser, contra **Jan De Troostre**, verweerder. Verweerder is 5 lb. par. schuldig aan eiser voor koopwaar. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling.

(7) F°3v°: vierschaar, 8 oktober 1540

Guillewijn De Wale, eiser, contra **Roegé Van Damme**, verweerder. Verweerder is 6 lb. 10 s. par. schuldig aan eiser voor koopwaar. Verweerder wordt tot de betaling veroordeeld.

(8) F°4: kamer, 18 september 1540

Jan Dinghelsche namens zijn vrouw, dochter van Lieven Bollaert, eiser, contra haar vader **Lieven Bollaert**, verweerder. Er ontstond een geschil over lenen en erfgronden en over betalingen die verweerder voor eiser gedaan heeft. Om ruzie en processen te vermijden kwamen ze overeen om scheidsrechters aan te stellen. Ze stelden volgende personen voor: Pieter Cockuut, Pauwels Van Dadiseele, Jan De Povere gezegd Hullekin, Silvester Coolin, Pauwels Bollaert en Joris Braem. De schepenen duiden Pieter Van Dadiseele en Jan de Povere gezegd Hullekin, aan als scheidsrechters.

³³ Hoort bij proces op folio 1v° van 19 juni 1540.

Die stelden voor dat Lieven Bollaert, zijn vrouw en zijn zoon, zich zouden onterven van een leen van vier gemeten gelegen onder de heerlijkheid van der Strate in Langemark. Jan Dinghelsche moet ingeërfd worden. Jan Dinghelsche moet ook ingeërfd worden in vier gemeten land gelegen in zijn goed. Jan Dinghelsche moet aan Lieven Bollaert de vier gemeten land afstaan die hij geërfd heeft van zijn moeder Kathelijne Brands, vrouw van Lieven, en die nabij de hofstede van Lieven liggen. De schepenen bevestigen deze overeenkomst.

(9) F°5: kamer, 9 oktober 1540

De vrouw van **Pierchon Hurpyn**, eiseres, contra **Jan Bachare**, verweerder. Verweerder moet aan eiseres nog 8 lb. 11 s. 6 d. par. teerkosten betalen die hij haar huis maakte. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling.

(10) F°5: vierschaar, 23 oktober 1540

Gillis Tryoen, eiser, contra **Pieter De Drive**, verweerder. Doordat verweerder ziek was, kwam zijn vrouw Marie, die in de stad Ieper als koopvrouw wel bekend stond, opdagen en verklaarde de schuld van 20 lb. 19 s. par. voor de koop van haring en vijgen te vereffenen. Verweerder werd veroordeeld tot de kosten.

(11) F°5v°: leenhof, vrijdag 28 november 1537

Boeten opgelegd aan **Jacob Ymmeloot** naar aanleiding van een straatschouwing door de grafelijke instanties.

- naast nieuw gepland bos, hinder beneden: 20 s. par.
 - nog bos van Jacob en een meers van Jan De Buusere, een kwaad gat, voor Jacob: 10 s. par.
 - nog bos van Jacob, hinder boven en beneden: 40 s. par.
 - nog naast het bos, hinder beneden: 20 s. par.
- samen 4 lb. 10 s. par.

(12) F°6: vierschaar, 14 januari 1541 (n.s.)

Willem Fierenburgh, eiser, contra **Pieter Lauwers**, verweerder. Verweerder wordt veroordeeld voor een schuld van 31 lb. par. die hij had overgenomen van Wouter Bogaert.

(13) F°6 v°: vierschaar, 24 september 1540

Jan Penneit, eiser, contra **Jan Vander Mersch**, verweerder, voor een schuld van 10 lb. par. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling van 10 lb. par.

(14) F°6 v°: vierschaar, 14 januari 1541 (n.s.)

Jan Penneit maakte als eiser in een proces tegen **Jan Vander Mersch**, verweerder, (zie item 13) voor 4 lb. 18 s. par. aan kosten. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling van 4 lb. 12 s. par.

(15) F°7: vierschaar, 17 december 1540

Kaerle de Kemele, eiser, had zich borg gesteld over Jan Lupaert voor 10 lb. 18 s. par. die Jan moest betalen voor de rest van 1100 schoven haver die hij gekocht had op de openbare verkoping van de goederen van Lauwers Vander Muelne. De Kemele eist de penningen op van de **amman**, verweerder, die het arrest deed bij Jacob Vander Camere van wat hij nog schuldig was aan Jan Lupaert. Omdat verweerder driemaal verstek geeft, wordt hij veroordeeld.

(16) F°7: vierschaar, vrijdag 17 december 1540

Op vrijdag 17 december 1540, pleitdag in de zaal van Ieper, kende **Dierick De Povere** 8 lb. par. schuldig te zijn aan **Jan Plouvier**. De Povere had diezelfde som als procureur over Simoen Nauwinck geïnd en ontvangen van Jacob Baelde, amman, ten profijte van Jan Plouvier. Dierick beloofde tegen

de eerstvolgende pleitdag die som te betalen aan Jan Plouvier. Hij wordt door de schepenen bevolen dit na te komen op straf van inbeslagname.

(17) F°7v°: kamer, 19 maart 1541 (n.s.)

Jan Plouvier, eiser, contra **Jan De Pover**, gezegd Hulleke, als borg over Dieric De Povere, procureur in de zaal van Ieper, verweerder. Dieric moest, bij een eerdere veroordeling door de schepenen (zie item 16), aan eiser 8 lb. par. betalen. Jan De Pover, als borg over Dierick De Povere, wordt nu bevolen de 8 lb. par. te betalen.

(18) F°8: kamer, 27 maart 1541 (n.s.)

Jan Bertin, eiser, contra **Joris Vander Elsthaeghe gezegd Vander Muelne**, verweerder. Verweerder is aan eiser 15 lb. 4 s. par. landpacht schuldig, vervallen op 1 oktober en met kerstmis. Verweerder wordt veroordeeld tot het betalen van de geëiste som.

(19) F°8: leenhof, 2 april 1541 (n.s.)

Jan Le Roye en Jan De Haze, leenmannen van de Zaal van Ieper, laten weten dat **Roelandt Bossaert**, ontvanger van de abdis van het klooster in de stad van Mesen, en **Pieter vanden Houtte** fs Jacobs, voor het leenhof kwamen. Ze stelden zich borg voor **Colaerdt van Rooden**³⁴ die door de vorst tot hoogbaljuw van de stad Ieper benoemd was.

(20) F°8v°: vierschaar 11 maart 1541 (n.s.)

Jan van Provyn en Fransche Moreel, **pointers van Boezinge**, eisers, contra **Guillaume del Bare**, verweerder. Eisers maakten 40 s. par. wettelijke kosten in het proces dat Guillaume del Bare als eiser tegen hen als verweerders, aangespannen had. Jan Van Provin en Fransche Moreel, pointers van Boezinge wonnen het proces en eisen betaling van de kosten. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling van 34 s. par.

(21) F°9: kamer, 2 april 1541 (n.s.)

Fransche De Wynd, eiser, contra **Joris vanden Elshaghe gezegd Vanden Muelene**, verweerder. Eiser heeft als borg voor verweerder 4 lb. 7 s. gr. moeten betalen aan Heindryck Vanden Berghe. Verweerder wordt veroordeeld tot het betalen van die 4 lb. 7 s. gr.

(22) F°9: vierschaar, 14 januari 1541 (n.s.)

De **weduwe van Gillis Tryoen**, eiseres, contra **Pieter De Drivere**, verweerder, Eiseres maakte 5 lb. 8 s. par. wettelijke kosten in het door haar gewonnen proces dat ze had aangespannen tegen verweerdere (zie item 10). De schepenen oordelen dat eiseres 4 lb. 16 s. par. moet krijgen.

(23) F°9v°: vierschaar 8 april 1541 (n.s.)

Daneel Dinghelsche, eiser, contra **Bernaert Vanden Pitte**, verweerder. Eiser moet nog 13 lb. 10 s. gr. krijgen van verweerder. Dat was de rest van 19 lb. gr. voor de koop van een huis in Passendale. Verweerder wordt veroordeeld tot het betalen van die 13 lb. 10 s. gr. en de kosten.

(24) F°10: kamer, 9 april 1541 (n.s.)

Kaerle Stoutkin, Franchois de Bels, Pieter Wittoc, Joris de Hond, Jan du Hem en Victor Dieusaert, **pointers van Wijtschate**, eisers, contra Franchois Vanden Woestine en Collart Vanden Leye, voogden van **de wezen van Jan Massiet**. Eisers maakten 26 lb. 8 s. par. wettelijke kosten in het door hen

³⁴ Colaerdt van Rooden was toen hoogbaljuw van Mesen. Hij stierf te Ieper op 17 mei 1545. Pieter vanden Houtte is vermoedelijk zijn schoonzoon en opvolger als hoogbaljuw van de zaal en kasselrij. MERGHELYNCK, *Receuil des généalogies inédits de Flandre*, 1877, tome I, p. 46-49.

gewonnen proces dat verweerders tegen hen aangespannen hadden. Rekening houdend met een aantal verminderingen, worden verweerders veroordeeld tot het betalen van 18 lb. 8 s. par.

(25) F°10 en 12v°: kamer, 14 mei 1541

Jacob de Hond en Jan Vander Camere, **dismeesters van Boezinge**, eisers, contra **Jacob de Paeu**, in eigen naam en als voogd van **de wezen van Victor de Roo en van Janne de Paeu**, met de voogden van de wezen van Adriaen de Paeu, verweerders. Verweerders hadden zich verzet tegen de openbare verhuring van 1 gemet land in Boezinge, menende dat dit land aan hen toebehoort. De grond ligt naast het land van de wezen van Toor de Roo en werd tot vorig jaar gebruikt door Toor de Roo. Eisers wilden het openbaar verhuren vanaf 1 oktober 1540. Verweerders zeggen dat zij dat land al meer dan 60 jaar gebruiken en daarvoor jaarlijks aan de dis 12 s. par. betalen als rente. Ze denken dat die rente op dat land gevestigd werd voor enige jaargetijden of een andere dienst. Eisers zeggen dat ze dat land eertijds gekregen hebben van Brune Heynekin en Laurin Veike en het verpacht hebben. De moeder van de verweerders heeft het ooit gepacht voor 8 s. par. en daarna voor 12 s. par. Na het voorleggen van de bewijsstukken veroordelen de schepenen verweerders om hun beslag op het land te lichten en het door de dis te laten verpachten.

(26) F°10: vierschaar, 17 december 1540

Joos Vanden Lust, eiser, contra **Pieter De Driveere**, verweerder. Verweerder moet nog 55 s. par. betalen voor de aankoop van vis. Verweerder wordt veroordeeld deze som te betalen.

(27) F°12v°: kamer, 29 januari 1541 (n.s.)

Jonkheer Jan Tackoen, eiser, contra **Jan Biese**, verweerder. Eiser kocht twee jaar geleden een landgoed, toen gepacht door Jacob Vanden Berghe gezegd Ghys. Jacob is nu gestorven en zijn weduwe is hertrouwd met Jan Biese. Eiser wil dat Jan Biese het pachtgoed verlaat omdat de weduwe maar huurde tot 1 oktober 1540. Verweerder vond bij de wezen van Jacob Vanden Berghe een pachtbrief terug daterend van Sint-Jansmis 1536 waarbij de pacht hernieuwd werd voor 9 jaren tot Sint-Jansmis 1545. Verweerder mag zijn pacht uitdoen en eiser wordt veroordeeld in de kosten.

(28) F°13v°: vierschaar, 5 februari 1540 (n.s.)

Jacques Fremault, eiser op basis van naasting, contra **Bernaert Vanden Pitte**, verweerder. Fremault naast de koop van huizen gedaan door Bernaert Vanden Pitte aan Danneel Dinghelsche. Verweerder zegt dat eiser te laat zijn naastingsrecht inriep gezien de verkoop gebeurde met pasen 1539. Eiser zegt dat verweerder nog niet betaald heeft en er nog geen inerving plaats vond. Hij beweert dat de grond, waarop het huis gebouwd is, toebehoort aan zijn vrouw die de grond erfde van haar moeder. Verweerder zegt dat de grond toebehoort toe aan de kerk van Passendale. De schepenen verklaren de eis niet ontvankelijk en veroordelen eiser in de kosten.

(29) F°14: kamer, 6 augustus 1541

Meester **Clays Keignaert**, eiser, contra Jan Van Eecke, Joos Billet en de andere **schepenen van Anthuenis vander Gracht, heer van Zonnebeke**, verweerders. Eiser geeft te kennen dat hij voor de kasselrijschepenen in beroep als eiser een proces voerde contra Jan Depover gezegd Hullekin. Zijn proceskosten bedroegen meer dan de schepenen hebben toegekend. De schepenen zullen de ingediende kosten inspecteren. Verweerders worden veroordeeld.

(30) F°15: kamer, 27 augustus 1541

Cornelis Van Eecken en Sanders Vander Strate, **kerkmeesters van de kerk van Beselare**, eisers, contra **Joos vander Woestine, heer van Beselare**. De heer van Beselare is bij het sluiten van de kerkrekening op 27 juli 1539, 714 lb. 6 d. par. schuldig voor de betaling van twee klokken overgekocht van de kerk van Sint-Baafs in Gent. Verweerder zegt dat hij op 21 juli 1538 met de toenmalige kerkmeester een overeenkomst gemaakt heeft in aanwezigheid van de deken van

Roeselare, de pastoor en de parochianen om de 800 lb. par. die hij de kerk schuldig was af te betalen in jaarlijkse schijven van 100 lb. par. per jaar. Daarbij kocht de kerk van hem een erfelijke losrente van 24 lb. par. waardoor hij maar 600 lb. par. meer hoeft af te betalen. De eis werd niet ontvankelijk verklaard maar verweerder moet wel elk jaar 100 lb. par. aflossen.

(31) F°16: kamer, 13 augustus 1541

De **proost van Voormezele**, eiser, contra Heindryc Vandenberghe, Kaerle De Capmakere, Jan Bollaert en Jooris Braem, **pointers van Voormezele**, verweerders. Eiser beweert dat hij geen pointing moet betalen op de landen die door het klooster zelf uitgebaat worden. Verweerders hebben hem ten onrechte gepoint. Verweerders antwoordden dat Mahieu Verkin, die vroeger die landen gebruikte, daarop wel pointing betaalde. Ze zeggen dat Pieter, de voorganger van eiser, na een scheidsrechterlijke uitspraak van Charles van Rooden, Omare van Edinghen en François Cortewille, vrijgesteld was van pointing te betalen mits het betalen van een jaarlijkse som geld. Eiser repliceerde dat die overeenkomst alleen zijn voorganger Pieter betrof en in die tijd ook geen zetting betaald werd op de landen die ze zelf gebruikten. De schepenen wijzen de eis ontvankelijk en veroordelen verweerders in de kosten.

(32) F°17v°: kamer, 13 augustus 1541

Joris Gremmync van Mesen met meester Willem Van Huele, ontvanger van het **Sint-Jansgasthuis van Ieper**, en Jan Inghelvert, ontvanger van het **godshuis Belle in Ieper**, eisers, contra Kaerle Stoutkin, François de Bels, Pieter Wittoc, Joris De Hond en Victor Dieusaert, **pointers van Wijtschate voor het jaar 1538**, met Jan de Keerle, Kaerle Bossaert, Jacob Dieusaert, Passchier Stalin, Willem de Ruemere en Jooris Voet, **pointers van Wijtschate voor het jaar 1539**, verweerders. Eisers zeggen dat Joris ten onrechte gepoint werd met 50 s. par. in 1538 en met 33 s. par. in 1539. Omdat hij niet betaalde hebben de pointers het hout dat hij gehouwen heeft in het bos van het Sint-Jansgasthuis in beslag genomen. Hij zegt dat hij volgens het transport van Vlaanderen alleen maar gepoint mag worden in zijn woonplaats Mesen en nergens anders tenzij hij daar een bedrijf voert. In 1538 en 1539 voerde hij geen bedrijf in Wijtschate. Het kopen en houwen van bomen is geen bedrijf. Verweerders moeten de pointing aan eiser teruggeven.

(33) F°19v°: kamer, 13 augustus 1541

Bij een straatschouwing op 26 juni 1541 uitgevoerd door de baljuw en schepenen van de kasselrij is vastgesteld dat een voetweg, lopende door de weide van **Jan Vander Stechele** aan de zuidzijde van de Tempelstraat³⁵, verdwenen is. Het houten toegangsbrugje is weggenomen en het klein tuintje of *overklem* met doornen verstopt. Die weg was nochtans meer dan dertig jaar in gebruik. De schepenen bevelen Jan Vander Stechele om de weg weer open te stellen.

(34) F°19v°: vierschaar, 14 mei 1541

Jan Van Langhemersch, eiser, contra **Staessaert Vanden Bist**, verweerder. Jan Van Langhemersch eist van Staessaert Vanden Bist, achterstallige pacht voor 4 lijnen land aan 48 s. par. per jaar. De laatste vervaldag was 1 oktober 1536. Er mag een gouden kroon, die hij reeds betaald heeft, in mindering gebracht worden. Verweerder zegt dat hij geen land pacht van eiser maar van Jan Warmoes en aan eiser nooit enige betaling gedaan heeft. De schepenen veroordelen verweerder tot het betalen van 12 lb. par. en de kosten.

(35) F°20v°: vierschaar 23 september 1541

Meester Heindryck Vander Stechele, eiser, contra **Jan Thibault**, verweerder. Meester Heindryck Vander Stechele eist van Jan Thibault, een achterstallige rente van 12 lb. par. per jaar gevestigd op

³⁵ Ieper, Dikkebusseweg, buiten de stad onder de kasselrij, dus over de Capucienestraat.

zijn land, met als laatste vervalddag 4 september 1539. Verweerder is laat van de kasselrij en woont binnen de heerlijkheid van Voormezele. De rente werd, volgens de rentebrief, door verweerder's vader, Anthuenis Thibault, gevestigd op 11 lijnen land in Voormezele. Verweerder beweert dat hij en zijn broer Loyken als wezen in 1496, anderhalf gemet 25 roeden land onder Voormezele kregen van hun vader en in 1513 nog eens anderhalf gemet 25 roeden van Clays de Wyntere, hun grootvader langs moederszijde. Hij bezit dus maar 3 gemeten 50 roeden (= 9 lijnen 50 roeden) terwijl de rentebrief spreekt van 11 lijnen. Na het bekijken van de rentebrieven en het wezerijboek wordt de eis ontvankelijk verklaard en veroordelen de schepenen verweerder tot de kosten.

(36) F°21v°: kamer, 23 september 1541

Pieter Devoogd, eiser, contra Daneel Struve, als borg voor **Passchier Vander Borgh**, verweerder. Verweerder pachtte van eiser een hoeve van 54 gemeten 21 roeden gelegen in Passendale voor 9 jaren aan 8 lb. groten per jaar. De pacht eindigde op 1 oktober 1540 en de huurder is vertrokken zonder het laatste jaar pacht te betalen. Eiser vraagt voorts nog 26 lb. par. voor herstellingswerken aan het huis. Verweerder eist een vergoeding voor de achtergelaten bomen en de mesthoop. Verweerder moet de 8 lb. groten pacht betalen. Er zal een schatter aangesteld worden om de herstellingskosten en de overnamekosten te bepalen.

(37) F°23: kamer, 23 juli 1541

Jacob De Hondt en Jan Vanden Camere, **dismeesters van Boezinge**, eisers, maakten 11 lb. 16 s. par. wettelijke kosten in een proces dat ze gewonnen hebben tegen **Jacob de Paeu, de wezen van Victor De Roo, Jan De Paeu en de wees van Adrian De Paeu**, verweerders (zie item 25). Schepenen taxeren verweerders op 11 lb. 16 s. par.

(38) F°23: vierschaar, 23 september 1541

Willem Pieterssuene, eiser, contra Rouge Van Damme, verweerder. Verweerder is voor twee betalingen nog 4 lb. groten schuldig aan eiser, de laatste betaling viel op 1 oktober 1540. Verweerder wordt bij verstek schuldig verklaard.

(39) F°23v°: leenhof, maandag 19 september 1541

De baljuw en leenmannen veroordelen **Copkin De Hane zoon van Mahieu**, ongehuwd, tot een half uur te pronkstelling op het schavot, een geseling met scherpe roeden op zijn bloot lijf en een verbanning van tien jaren uit Vlaanderen. Samen met **Danneelken Vander Haghe** had hij 's nachts aangeklopt bij **Jan Haring** en om geld gevraagd. Omdat hij er geen had, sloegen ze hem tegen de grond en trokken zijn mantel van zijn lijf. Jan Harinck kon zich redden door weg te lopen en zich in een gracht te verstoppen.

(40) F°24: vierschaar, 9 september 1541

Jan De Haze de oude, ontvanger van **het klooster van Sint-Clara in Ieper**, eiser, eist van **Lau Angillis, gezegd Van Aken**, als echtgenoot van de weduwe van **Jacob Vander Zyppe**, verweerder, 33 lb. par. landpacht per jaar voor twee jaren. De laatste vervalddag was 1 oktober 1540. Verweerder moet de pacht en de gerechtskosten betalen.

(41) F°24v°: vierschaar, 23 september 1541

Christomme, de vrouw van Denys De Bloncke, eiseres, vroeg bij de levering van materialen (*stoffe*) en kalk, van **Pieter Salin**, verweerder, 4 lb. par. voor gedaan werk. Verweerder houdt vol dat overeengekomen werd dat de werklieden het werk gratis zouden doen. Verweerder wordt veroordeeld tot het betalen van die 4 lb. par. en de gerechtskosten.

(42) F°25: vierschaar, 18 november 1541

Mael Beutin, eiser, contra **Mincken de vrouw van zijn vader Pieter Beutin**, verweester. Eertijds had

Pieter een proces aangespannen tegen zijn zoon Mael omdat die hem beledigd had. Mael had daarvoor van de vorst gratie verkregen. Toen de deurwaarder, Jan de Roy, de remissiebrief kwam afleveren, werd hij verweten door verweerster die uit haat en nijd tegenover haar stiefzoon zei: *“Ja gaet dien bouve dien brief den valschaert beginnen? Wilt hij het al hebben? Hij gevet al weg dat er is, geld ende brieven ende al datter wel ziet.”* Verweerdster werd daarom veroordeeld om op de zondag van de processie in de kerk van Zillebeke met een kaars van een pond was geknield om vergiffenis te vragen waarna de kaars voor het sacrament op het hoogaltaar moest opgesteld worden. Volgens haar werd zij ten onrechte veroordeeld want de eiser verdient zwaarder gestraft te worden dan zij. Hij verweet haar voor hoer en dreigde op het veld haar te slaan met zijn spade. De verweerdster wordt veroordeeld tot twee boeten van 10 lb par. wegens beledigingen, voorts moet ze geknield met een wassen kaars vergiffenis vragen en een razier tarwe of 4 lb. par. geven aan de dis van Zillebeke. Ze moet 10 lb. par. betalen aan de vorst en 10 lb. par. aan de tegenpartij.

(43) F°27: vierschaar, 21 oktober 1541

Joos De Quellerie, als echtgenoot van Jossine Gossier, dochter van Franchois Gossier en Herriette Fetters, eiser, contra **Jan Bollaert de oude**, verweerder. Eiser deed voetstelling op de hofstede die achtergelaten werd na de dood van Herriette Fetters, de moeder van zijn vrouw. Het betreft een hofstede van 13 honderd land gelegen in Wijtschate onder de zaal van Ieper. De hofstede wordt nu gebruikt door Jan Bollaert en eiser wilt dat hij die hofstede verlaat want volgens de costume heeft hij als dichtste erfgenaam opvolgingsrecht. Verweerder antwoordt dat op 8 maart 1515 François Gossier en Herriette een erfelijke rente van 6 lb. par. per jaar verkocht hebben aan Renault Argier bezet op 23 land in Wijtschate naast de straat van Wervik naar Mesen. Op 9 april 1518 verkochten ze aan dezelfde Agier nog een tweede rente van 3 lb. par. per jaar bezet op dezelfde 23 c land. Op 18 augustus 1520 verkocht Franchois Ogier de voornoemde 13 honderd land aan Renault Argier. Verweerder heeft dat land dan bekomen door naasting van Franchois Argier. Hij zegt dat Franchois Gossier die 13 honderd land verkocht heeft omdat bij de dood van Herriette Fetters het sterfhuis diep in de schulden stak. De schepenen wijzen de eis niet ontvankelijk en veroordelen eiser in de kosten.

(44) F°29v°: leenhof 22 december 1541

Jan De Haze de oude, griffier van de zaal en kasselrij, bevestigt op verzoek van Joos Muus, procureur van **jonkheer Joos Vanden Woestine, heer van Beselare**, dat jonkheer Joos sedert 18 juni 1524 geen bezet gedaan heeft op de heerlijkheid van Beselare of enige verkoping gedaan heeft, zoals blijkt uit de ferie van het leenhof. Het is wel zo dat zijn vader, jonkheer Adriaen, heer van Beselare, destijds de heerlijkheid belast heeft met een losrente van 6 lb. groten aan wijlen Nicolaes Kindt. Nochtans had Joos op 10 april 1540, aan zijn oudste broer Jacob Vanden Woestine voor de baljuw en alle leenmannen van de zaal, beloofd dat hij voor de Raad van Vlaanderen de heerlijkheid zou belasten ten voordele van zijn broer met een jaarlijkse losrente van 50 Carolus gulden op de opbrengst van de vijfde penning.

(45) F°30: vierschaar, 16 december 1541

Hendric De Baestre, eiser, contra **Pieter De Dryvere**, verweerder. Verweerder moet aan eiser 22 lb. par. betalen voor de aankoop van riet (*een stick auserois*). Verweerder wordt veroordeeld tot het betalen van die 22 lb. par. en de kosten.

(46) F°30: kamer 21 januari 1542 (n.s.)

Michiel De Roo, eiser, contra **Jacob Buetack**, verweerder. Jacob Buetack had bier gehaald ten huize van Michiel De Vrient voor welk bier Michiel de Roo borg stond, zegde hij. Michiel De Roo wilde ontslagen worden van die borgtocht en schadeloos gesteld worden. Verweerder antwoordde: *Waarom maak jij je zorgen, je bent nog niet gevangen genomen?* Volgens Charles De Brune verweet

hij eiser. De schepenen veroordelen verweerder om eiser kosteloos en schadeloos te kwijten van zijn borgtocht en tot de kosten.

(47) F°30v°: vierschaar 18 november 1541

Pauwels Verdebout, eiser, contra **Jan Bachare**, verweerder. Verweerder is aan eiser 3 lb. 7 s. par. schuldig voor teerkosten. Verweerder wordt veroordeeld om die te betalen samen met de kosten.

(48) F°31: vierschaar 10 februari 1542 (n.s.)

Meester Heindyck Vander Stechele maakte voor 17 lb. 16 s. par. wettelijke kosten in een proces dat hij als eiser won van **Jan Thibault**, verweerder (zie item 35). De kosten worden door de schepenen gesteld op 17 lb. 10 s. par.

(49) F°31: vierschaar 3 maart 1542 (n.s.)

Hellin Bommaere maakte voor 10 lb. 2 s. par. wettelijke kosten voor het afwinnen van 5 gemeten land van **Jan De Vaerwere** in Brielen. De kosten worden door de schepenen gesteld op 8 lb. 6 s. par.

(50) F°31v°: kamer, 4 maart 1542 (n.s.)

De **weduwe van Jan Deplat**, eiseres, contra **Jan Rousseel**, pachter van het goed van messire Jacques de Basserode, verweerder. Eiseres verbiedt verweerder van bezit te nemen van de hofstede waarin ze woont totdat hij de overnameprijs betaald heeft. De schepenen oordelen dat beide partijen een of twee schatters moeten aanstellen om de overnameprijs te bepalen, zo nodig een derde of een vijfde. Daarna zullen ze oordelen. De verweerder wordt wel toegelaten de landen te bewerken nadat hij een borgsom betaald heeft tot tevredenheid van eiseres.

(51) F°31v°: vierschaar, 3 maart 1542 (n.s.)

Jan Florisone maakte 16 lb. 8 s. par. wettelijke kosten voor het afwinnen van een grond in Voormezele toebehorende aan **Franchois Godscalck** voor het niet betalen van een erfelijke rente. De kosten worden door de schepenen gesteld op de geëiste som van 16 lb. 8 s. par.

(52) F°32: vierschaar, 10 februari 1542 (n.s.)

Jacob de Corte eist van **Augustin Moreel** nog zes jaren pacht van een meers aan 7 lb. par. per jaar bedragende samen 42 lb. par., het laatste jaar vervallen in 1538. Verweerder zegt dat hij maar vijf jaar schuldig is omdat het eerste jaar 7 lb. par. betaald werd door Mael Vande Voorde die bij verweerder schulden had. Hij gaf die ten laste van eiser aan Adriaen Braem. Daarna gaf verweerder op het kerkhof van Langemark nog opdracht aan Mael Vande Voorde om nog eens 12 lb. par. te betalen. Hij is dus maar 23 lb. par. meer schuldig, welk bedrag hij in pand gaf. Eiser repliceert dat de pacht van de meers, door verweerder of anderen in zijn naam, maar betaald werd tot het jaar 1532. [blanco ruimte voor het vonnis]

(53) F°33: vierschaar, 10 februari 1542 (n.s.)

Jacob Soenin, eiser, contra **Jacob de Corte**, verweerder. Jacob Soenin wil beslag laten leggen op twee stukken groen koren staande op 2 gemeten land, een metalen pot, drie ketels, 6 of 8 tinnen schotels en 2 of 3 pond vlagaren van het sterfhuis van verweeders vader Lodewijck Soenin, en dat omdat die bij hem nog 12 lb. groten schulden had. Verweerder zegt dat eisers vader tot aan zijn overlijden, gedurende 8 jaren, de hofstede van verweerder gepacht heeft tot bamis 1539. Korte tijd na het overlijden heeft eiser in meerdere keren heimelijk het goed van zijn vader weggehaald. Verweerder beweert dat dit en onrechte was. Volgens hem had eiser de middelen niet om zijn vader geld uit te lenen. Bovendien is het koren niet van zijn vader. De opdracht van de inbeslagname dateert van september terwijl het koren pas op het laatste van november gezaaid werd. De schepenen wijzen de eis van arrest ontvankelijk voor wat de kateilen aangaat, maar niet voor het koren dat niet van zijn vader was.

(54) F°34: vierschaar, 11 februari 1542 (n.s.)

Jacob de Corte, eiser, contra de erfgenamen en nakomelingen van **Lodewijck Soenin**, verweerders. Lodewijck Soenin was bij zijn overlijden op het pachtgoed van eiser, nog 27 lb. 10 s. 7 d. obool groten schuldig van landpacht. De verweerders worden bij verstek veroordeeld.

(55) F°34v°: kamer, zonder datum

Martyne Senescaels, eiserers, contra Gillis Bernaert, Roeger Salen en Thonin de Molin, **pointers van Hollebeke**, verweerders. Eiseres bezit sedert lange tijd een perceel bos in Hollebeke. Volgens het transport van 1517, gepubliceerd in Oudenaarde, zijn eigenaars vrij van pointing voor bos dat ze zelf gebruiken. Niettegenstaande werd ze gepoint door de pointers van Hollebeke. Verweerders antwoordden dat ze niet vrij is van pointing.

[volledig doorstreept. Vermoedelijk verwezen naar de vierschaar. Zie hierna]

(56) F°35: vierschaar, 28 april 1542

Martine Senescaels, eiseres, contra Gillis Bernaert, Pieter De Buusere en Heinderyc Ruebin, **pointers van Hollebeke**. Eiseres bezit in Hollebeke 4 gemeten bos genaamd *Den Bogaertdriesch*. Verleden jaar liet ze het hakhout vellen, het hout maken en verkocht ze het gemaakte hout. De verweerders hebben haar daarop 3 s. par. gepoint. Ze heeft dat bedrag moeten in pand geven. Eiseres beweert dat volgens het transport van 1517, bossen en vijvers vrij zijn van pointing en dat ze hun hout mogen verkopen zonder daarop gepoint te worden. Ze wilt de gepande penningen terug, kosteloos en schadeloos. Verweerders antwoordden dat, volgens het transport, hun pointing terecht is. Iedereen moet gepoint worden op zijn bedrijf daar waar hij het uitvoert. Zij deed bedrijf door het bos te ontbloten en het hout tot haar profijt te verkopen. Verweerders antwoordden dat zij vroeger door de moeder van eiseres, samen met Danneel Walewein, gewezen voogd en schepen van de stad Ieper, betrokken werd voor de schepenen van de zaal en hun gelijk kregen. Evenzo in een zaak tussen hen en jonkheer Joos van Halewijn, jonkvrouw van Focxvrye en Maercx Salemon. Eiseres repliceerde dat zij de grond al meer dan 30 jaar bezit en liet houwen en daarop nooit gepoint werd. Zij verhuurt het bos niet maar laat het zelf kappen. Verweerders dupliceren dat, mocht Hollebeke de bossen niet mogen pointen, ze de zendingen, lasten en beden van de kasselrij nooit zouden kunnen opbrengen want de helft van Hollebeke bestaat uit bos. Na de triplique en quadruplique, het voorleggen van bewijzen en verhoren, hebben de schepenen de pointing nietig verklaard en eiseres mag haar gepande penningen lichten.

(57) F°37v°: kamer, zonder datum

Kaerle Tierssuene, eiser, contra **Pontus Van Roden**, verweerder. Pontus Van Roden had in dienst van Jan de Haze een openbare verkoping gehouden ten sterfhuize van Joos Thovare. Toen hij met de erfgenamen vereffende, heeft verweerder een schuldbrief gegeven van 26 lb. 5 s. par. die Christiaen De Grote hem nog moest betalen voor een paard gekocht op dezelfde verkoping. Eiser heeft diverse keren de som geëist van Christiaen die loochende nog iets schuldig te zijn. Hij heeft daarvoor zelfs een rechtszaak aangespannen voor de stad Ieper die twee jaar geduurd heeft. Eiser eist nu diezelfde som van verweerder tenzij hij met de verkoopbrief kan aantonen dat Christiaen De Grote die som hem nog schuldig is. Verweerder antwoordde dat hij moest klagen binnen jaar en dag en niet zes of zeven jaren later. Hijzelf is niet meer in dienst bij Jan de Haze. Verweerder wordt veroordeeld de verkoopbrief voor te leggen of 26 lb. 5 s. par. te betalen en de kosten.

(58) F°39: kamer, zonder datum

Jan Dinghelsche, eiser, contra zijn schoonvader **Lievyn Bollaert**, verweerder. Eiser eist 8 gemeten land op die die verweerder in 1531 gekocht heeft van Joris Bierman en waarin hij gehouden was eiser in te erven. Verweerder moet hem ook nog 1.258 lb. 11 s. 6 d. par. terugbetalen. Verweerder erkent de som ontvangen te hebben maar heeft daarvan al 1.236 lb. 6 s. par. terugbetaald tijdens de

afwezigheid van eiser die vastzat voor manslag gepleegd in 1529. Hij betaalde hem landpacht en koopmanschappen maar betaalde ook voor het pardoen en de remissie van eiser. Schepenen wijzen dat verweerder de 8 gemeten land mag behouden mits de betaling van 22 lb. 5 s. 6 d. par. die hij nog aan eiser schuldig is. Eiser moet ook zijn deel krijgen in de erven en kateilen die zijn schoonmoeder Kathelijne Brands achterliet.

(59) F°40: arbitrage, 7 oktober 1542

In dezelfde kwestie tussen **Jan Dinghelsche**, eiser, en zijn schoonvader **Lievin Bollaert**, verweerder, wijzen de schepenen dat eiser zijn handen moet lichten van de 8 gemeten leen en erf. Betreffende de penningen moet verweerder aan eiser 106 lb. 5 s. 6 d. par. betalen. Eiser krijgt zijn part in de erven en kateilen van zijn overleden schoonmoeder. De eiser moet bewijs leveren van de opbrengst van de 8 gemeten in de tijd dat hij die gebruikt heeft. De schepenen bevelen beide partijen 6 lb. par. te betalen voor hun arbitrage.

(60) F°40v°: kamer, 9 september 1542

De baljuw als heer, eiser, contra **Mael Verdebault dit Struvele**, verweerder. Verweerder heeft meer bier ingedaan had dan toegelaten was en heeft in zijn huis kamer gehouden. Hij werd gevangen gezet en kreeg een boete van 10 lb. par. Verweerder antwoordde dat het, volgens de keuren, toegelaten is om op die plaats bier te verkopen omdat daar acht of meer huizen staan. Hij is een onvermogen man met veel kinderen en heeft de macht niet om met ander labeur de kost te verdienen. Schepenen veroordelen hem tot 3 lb. par. en een bedevaart naar Keulen aan de Rijn.

(61) F°41: kamer, 9 september 1542

Jan Canin en Pieter Vlaminck, als voogden van **Copkin, de wees van Willemyne Lammins**, eisers, contra Jan Debackere namens **Jan de Meyere**, verweerder. Verweerder heeft drie bomen geveld van de wees en het hout gebruikt waarvoor eisers 12 lb. par. eisen. Daarboven heeft verweerder een huis gebruikt staande op de plaats van Poelkapelle ten westen van de hofstede *De Hert* waar verweerder woont. Hij moet dat huis verlaten en pacht betalen voor de periode dat hij het huis gebruikt heeft. Verweerder antwoordde dat Jan Van Stavele de oude dat huis destijds gekocht heeft van de grootmoeder en de moeder van de wees. Na de dood van Jan Van Stavele de oude ging het over op zijn zoon Jan Van Stavele de jonge van wie verweerder het lange tijd terug gekocht heeft. Eisers repliceerden dat het huis door de grootmoeder en moeder niet verkocht werd want zij hebben altijd de rente voor dat huis betaald aan de heer van Staden, heer van Poelkapelle. Bij het overlijden van Willemyne, de moeder van de wees, was haar inboedel nog in dat huis aanwezig. Verweerder dupliceert dat Jan Van Stavele het huis dat hij gekocht heeft, afgebroken heeft en een nieuw gebouwd heeft met een kamer waarin Willemyne haar leven lang mocht wonen. Wijlen Jan van Stavele heeft daar ook bomen geplant wat hij niet zou gedaan hebben mocht het huis het zijne niet geweest zijn. Eisers zeggen dat er geen papieren bestaan van de verkoop. Ze eisen 14 jaren pacht van 8 lb. par. per jaar wat komt op 110 lb. 6 s. 8 d. groten. Daarbij eisen ze 1 lb. groten voor de drie bomen en 4 lb. groten voor de inboedel van Willemyne Lammins die bij haar overlijden in het huis stond. Schepenen wijzen de eis niet ontvankelijk en veroordelen eisers in de kosten.

(62) F°42v°: kamer, 2 december 1542

Lievin Bollaert en Joris Canin, voogden van **de wezen van Meeris Annijs**, en Mael Moenins en Wouter De Vroe, voogden van **de wezen van Jan Annijs**, laten weten dat 16 gemeten land van **Tannekin, de dochter van Kaerle Everaert**, gelegen in de parochies van Langemark, Passendale en Oostnieuwkerke onder diverse heerlijkheden, aan hen verstorven zijn. Ze zijn elk gerechtigd in 1/16 deel ervan. Omdat de complicen hun deel willen verkopen vragen de voogden om het deel van de wezen mee te mogen verkopen. Dat wordt hen toegestaan op voorwaarde dat het profijt naar de wezen gaat.

(63) F°43: kamer, 12 mei 1543

De proost van Voormezele, eiser, contra de weduwe van Fransois Stoorm, verweerdster. **De proost van Voormezele, zijn pachter Glaude Vander Haghe en de baljuw van de zaal**, enerzijds, hadden een klacht ingediend tegen **Fransois Baelde, jonkvrouw Anthonnete Duernaghels, weduwe van Fransois Stoorm**, en Jacob Nirtum met Jaspar Grootdune, als voogden van **de wees van Fransois Stoorm**, anderzijds. Eisers maakten al meer dan dertig jaar gebruik van een houten brugje over de beek, *Nieuwe Leye* genaamd, waarover Glaude van zijn hof naar zijn weiland kon gelegen ten zuid-westen van zijn hof. Fransois Baelde heeft die brug nu geweerd waardoor eisers hun passagerecht kwijt zijn. Verweerders zeggen dat die brug er kwam toen wijlen Willem Alaert, pachter van het *Croeslinshof* van verweerders, een overeenkomst maakte met Glaude Vanderhaghe. Hij had die de brug gemaakt om zijn beesten erover te drijven. In ruil mocht Willem vijf lijnen land gebruiken ten zuid-oosten van zijn hof. Nu Willem Alaert weg is van het goed vervalt de overeenkomst. Eisers moeten de nieuwe brug, die ze ondertussen gemaakt hebben, weren en ze worden verboden om nog over het land van verweerders te passeren.

(64) F°44: kamer, 28 april 1543

Christiaen Casier, eiser, contra **Jacob Baelde gezegd Fyne, gilde amman**, verweerder. Verweerder had, als amman, beslag gelegd op de merrie van Luucx Van Aelst omdat die aan eiser nog 27 lb. par. schuldig was. Eiser had Luucx de toelating gegeven, indien Baelde zich borg stelde, van te betalen in drie schijven waarvan de laatste verviel met bamis 1542. Luucx Van Aelst heeft nog niets betaald. Verweerder moet nu aan eiser die 27 lb. par. waarvoor hij borg staat, betalen aan eiser en het geld en de kosten verhalen op Luucx Van Aelst.

(65) F°44v°: kamer 2 december 1542

Marlyn Minne en Pauwels Schoonjans, **kerkmeesters van Westrozebeke**, eisers, contra **Andries van Marem**. Eisers bestelden in 1539 een vaan die ze nog niet gekregen hebben. Ze eisen daarvoor 66 lb. par. opleg. Ze eisen daarbij ook een slot voor de kerktoeren dat hij nog moet leveren of 7 lb. par. opleg. Verweerder gebruikt ook 2 lijnen 82 roeden land van de kerk tegen 7 s. par. per jaar zonder die te betalen. Verweerder antwoordt dat eisers niet hem maar de werkmans die de vaan moet maken daarvoor in gebreke moeten stellen. Het slot voor de toeren heeft hij al geleverd maar als ze het niet vinden wil hij een nieuw leveren. Het land in kwestie heeft hij in volle eigendom en moet daar geen 7 s. par. voor betalen. Schepenen wijzen de eisen niet ontvankelijk en veroordelen eisers tot de kosten.

(66) F°45: vierschaar, 1542

Olivier De Vos, eiser, contra **Guillebert Plantefebve**, verweerder. Verweerder is nog 8 lb. par. schuldig aan eiser voor de levering van kruiden, bonen en haver. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling van 8 lb. 10 s. par. en de kosten.

(67) F°45v°: vierschaar, 1543

Zelfde proces als hiervoor maar hier is sprake van een schuld van 8 lb. 10 s. par. en staat 1543 als datum in plaats van 1542.

(68) F°45v°: vierschaar 8 juni 1543

Antheunis Delebreyne, eiser, contra **Pieter Willemet**, verweerder. Verweerder stond borg over Gillis Deval, die nog 20 lb. par. schuldig is aan eiser voor landpacht. Verweerder wordt veroordeeld tot de betaling van die 20 lb. par. en de kosten.

(69) F°46: kamer, 6 oktober 1543

Jan Florizone en Heindric Mieux, **dismeesters**, en Pieter De Paeu, ontvanger van de dis, over **Thomaes Van Damme**, eisers, contra **Roegier De Keysere, baljuw van het hof van Staden**,

verweerder. De baljuw had beslag gelegd op de vruchten staande op een gemet land in de parochie van Westrozebeke. Dat land behoorde toe aan Thomaes Van Damme die het met andere landen gekocht had van de dis. Verweerder moet de vruchten teruggeven en zijn handen lichten van het land van Thomaes Van Damme.

(70) F°47: kamer, 6 oktober 1543

Pieter Crop als echtgenoot van Jhane Vander Doolaghe, eiser, contra **Jan Coolzaet**, verweerder. Eiser zegt dat de helft van de hofstede waarop verweerder woont, aan hem toebehoort als erfgenaam van zijn schoonmoeder Tanne Pauwelins en de andere helft aan verweerder, de zoon van Tanne Pauwelins. Het gaat om een hofstede van 20 gemeten en half land onder de heerlijkheden van Beselare en Geluveld die verweerder volledig gebruikt. Verweerder moet de helft van de hofstede laten gebruiken door eiser. Verweerder had een pachtcontract afgesloten met Tanne Pauwelins voor 3, 9 jaren ingaande in mei 1532. Hij pacht de gronden voor 20 s. par. per gemet wat eiser te laag vindt. Verweerder antwoordt dat hij alle kateilen Van Tanne gekocht heeft en eiser geen recht heeft op de helft ervan. Hij vindt de pacht prijs van het land niet te laag maar te hoog voor de waterzieke gronden. Eiser repliceert dat het niet gaat om 20 gemeten en half, zoals in zijn eis gesteld, maar om 28 gemeten alleen al in Beselare en daarbij ligt nog land in Geluveld. Verweerder mocht de kateilen niet gekocht hebben zonder het bijzijn van zijn zuster, de vrouw van eiser. Schepenen wijzen de huur van verweerder als ongeldig. Eiser mag de hand slaan aan de helft van de hofstede, huizingen en kateilen.

(71) F°49v°: vierschaar, 5 oktober 1543

Heindryc Braem, eiser, contra **Hanskin de Drivere gezegd Hannebroere**, verweerder. Eiser werd door verweerder gekwetst en eist schadevergoeding. De ruzie begon op 29 augustus 1540 toen verweerder aan eiser zei dat hij tegen de avond, de pluim van zijn bonnet zou aftrekken. Hij ging naar de kermis van Nonnenbossen waar hij dacht eiser te vinden maar die was daar niet. Daarop trok hij naar Beselare waar eiser woont en vond hem in een herberg aan het dansen. Verweerder eiste 3 groten van eiser die antwoordde dat hij hem maar 1 groten schuldig was. Daarop nam verweerder zijn mes en verwondde eiser aan zijn hoofd waardoor hij vijf maanden in handen van de chirurgijn geweest was en zijn beroep van wagenmaker niet verder meer kan uitoefenen. Hij eist 100 Carolus gulden schadevergoeding en een lijfrente van 6 pond groten per jaar. Verweerder antwoordde dat het om een geval van zelfverdediging ging. Hij zegt dat hij op 23 augustus, komende van de kermis van het klooster van de Nonnenbossen, rond 9 uur s' avonds te Beselare eiser aantrof in het gezelschap van Gille Huughe, zijn vaders hofknaap. Ze stonden tussen *den Visch* en *der Croone*. Omdat hij zich door hen bedreigd voelde aarzelde hij een klein straatje in achter *den Visch* om door de tuin van de pastoor naar zijn huis te gaan. Eiser en zijn gezelschap zijn hem gevolgd en hebben hem met een mes in de schouder gestoken. Verweerder heeft daarop zijn rapier uitgetrokken en eiser verwondt. De schepenen veroordelen verweerder tot het betalen van de gemaakte kosten, zijnde 109 lb. 2 s. par. en nog 100 lb. par. voor pijn en smarten en de gerechtskosten.

(72) F°51: vierschaar 26 oktober 1543

Pieter Pycavet gezegd Pyckaert, eiser, contra **Jan Bachaert**, verweerder. Verweerder moet aan eiser nog 14 gouden kronen betalen voor de koop van een merrie. Verweerder wordt veroordeeld.

(73) F°51v°: vierschaar, vrijdag 7 september 1543

De proost, deken en het convent van **het klooster van Sint-Maarten te Ieper**, eisers, contra Jan Vanden Broucke, Touchain De Puud en Heindryc De Wyntere, **pointers van Brielen**. Eisers beweren dat volgens het gemeen recht hun goederen, zowel bossen als landen, vrij zijn van pointing. Niettegenstaande werden ze in 1540 gepoint op 4 gemeten bos genaamd *de Paerdebeilc* in Brielen en op 14 gemeten vette weide die belegd zijn met beesten, samen voor 41 s. parisis. Verweerdere

antwoorden dat sedert het vernieuwen van het transport in 1517 alle landen in Vlaanderen pointing schuldig zijn, tenzij ze daarvan vrij verklaard zijn. De eis wordt ontvankelijk verklaard en de verweerders moeten de in pand gegeven 41 s. par. terugbetalen.

(74) F°52v°: vierschaar, 7 september 1543

De proost, deken en het convent van **Sint-Maarten in leper**, eisers, contra Stevenin de Sobbrys, Willem Casier, Adriaen Spillaert, Jan Bollaert, Christiaen Mauwers, Kaerle De Capmakere, Alaert Schoonjans en Jan Huuszone, **pointers van Voormezele** van 1539 en 1540. Eisers bezitten in Voormezele onder hun heerlijkheid van Sint-Maarten, 24 gemeten land waarop hun schapen en beesten grazen of die ze bewerken voor eigen gebruik. Ze werden daarop gepoint voor 5 lb. 19 s. par. wat niet mocht. De eis wordt ontvankelijk verklaard en verweerders moeten de in pand gegeven penningen terug betalen.

(75) F°54: vierschaar, 7 september 1543

De proost, deken en het convent van **Sint-Maarten in leper**, eisers, contra Fransois Vander Mersch, Looy De Smet, Paesschier Bollaert en Joris Vanden Berghe, **pointers van Zillebeke**. Eisers werden in 1540 gepoint voor landen uitgebaat voor eigen gebruik, namelijk 26 s. par. op een klein pachtgoed van 18 gemeten gelegen in Zillebeke en Voormezele en gebruikt voor hun eigen *slete en teer*. Verweerders antwoordden dat sedert het vernieuwen van het transport in 1517 alle landen moeten gepoint worden. De eis wordt ontvankelijk verklaard en verweerders moeten de in pand gegeven penningen terug betalen.

(76) F°55: kamer, 24 november 1543

Roeger Sartreel, voogd van Jan Bachare, contra dezelfde **Jan Bachare**. Eiser heeft voor verweerder 18 lb. groten moeten betalen aan Franchois Boucherij. Verweerder wordt bij verstek veroordeeld om aan eiser 18 lb. groten te betalen en de gerechtskosten.

(77) F°55v°: vierschaar, 14 december 1543

Alaert Trauwaert, eiser, contra contra **Passchier Vander Haghe**, verweerder. Verweerder moet nog 7 lb. groten betalen van 12 lb. groten. Verweerder wordt bij verstek veroordeeld om aan eiser die resterende 7 lb. groten te betalen en de gerechtskosten.

(78) F°56: kamer, zonder datum

Jan de Wale de oude, eiser, contra Jacob de Poortere en Passchier Milevert, **pointers en dekens van Witttaerts ghilde in Langemark**, verweerders. Eiser beweert dat hij teveel gepoint werd. Hij werd in 1542 van drie zettingen voor 40 gemeten gepoint op 18 lb. par. Hij zegt dat Jacob De Corte voor 100 gemeten maar 4 lb. groten gepoint werd. De weduwe van Jan Vlamyng betaalde voor 40 gemeten maar 6 lb. 6 s. par., Jacob De Poortere voor 40 gemeten 4 lb. 10 s. par. en Vincent De Wevere betaalde voor 75 gemeten 8 lb. 12 s. par. Verweerders antwoordden dat de pointing wel correct is. Het land van Jacob De Corte ligt niet onder dezelfde ghilde. Van de 40 gemeten van Jan Vlamyng liggen er 10 onder Cleven en er rust een erfelijke rente op dat land. Van de landen van Fransois Stoel en Jacob De Poorter ligt ook een groot deel onder Cleven. De landen van Vincent De Wevere liggen ook niet onder dezelfde ghilde. Schepenen wijzen de pointing te hoog. Verweerders moeten aan eiser 6 lb. par. terugbetalen.

(79) F°57: vierschaar, 21 november 1544

Willem Zilverin, eiser, contra Joos Vander Eeke, Loy De Snic en Joos De Vos, **pointers van Beselare**, verweerders. Eiser heeft twee bossen in Beselare: een van 5 gemeten midden het *Bernaigebusch* en een van 4 gemeten in het *'t Spelstraetkin*, palende aan het land van Passchier Perren en aan het voornoemde bos. Ze waren al bosland voor het vernieuwen van het transport in 1517 en mochten dus niet gepoint worden. Ze werden voorheen ook nooit gepoint. Verweerders antwoordden dat de

voorzaten van eiser op diezelfde bossen wel gepoint werden. Schepenen verklaren de pointing onterecht en verweerders moeten de betaalde 3 lb. 14 s. par. teruggeven.

(80) F°58: vierschaar, vrijdag 27 juni 1544

Maryn Carre, eiser, contra Willem Provost en Joos Pattyn, **ontvangers van issuwe van Ledegem**.

Eiser verkocht aan Pieter Mersscaert 3 gemeten land in Ledegem onder de heerlijkheid van mijnheer vander Gracht, onder de zaal van Ieper. Verweerders eisten daarop issuwe. Eiser woont in Ledegem onder de kasselrij Ieper en zegt dat hij als opzittende laat geen issuwe hoeft te betalen. Schepenen geven eiser gelijk.

(81) F°59 (los blad): vierschaar, zonder datum³⁶

Jan Morael, eiser, contra Andries Vlamync en Christiaen Lootin, **gouverneurs van de Onze-Lieve-Vrouwgilde van Westrozebeke**, verweerders. Eiser nam 3 gemeten 1 lijn land in Oostnieuwkerke

onder Roeselare-Ambacht, in pacht van verweerders. De pacht ging in met bamis 1543 maar eiser heeft het land nog niet kunnen gebruiken. Verweerders worden bij verstek veroordeeld.

(82) F°60: kamer, zaterdag 22 november 1544

Pieter vanden Houtte, baljuw van de zaal, eiser, contra **Michiel Vander Strate**, verweerder. Michiel Vander Strate, wethouder van Beselare, heeft zijn medeschepenen ertoe aangezet om Jacob Van Oost fs Willems, niet te erkennen als nieuwe ontvanger van de accijnzen en imposten. Op de zondag na Sint-Andries (30 november 1543) bij de publicatie in de kerk heeft hij luidop geroepen naar zijn medeschepenen waardoor rumoer ontstond en de publicatie niet verder kon doorgaan. Vijf of zes jaar geleden veroorzaakte hij ook commotie toen Joos Vander Haeghe ontvanger van de zetting was. Hij riep toen: "Wij zullen die zetting niet betalen want die van Gent betalen die ook niet". Daarop ontstond tumult en duwden enkele parochianen de ontvanger van zijn plaats in de kerk. De baljuw eist dat verweerder, geblinddoekt, een uur lang onder de zaalbrug gestopt wordt met het mes van justitie boven zijn hoofd, daarna gegeseld en voor 50 jaren verbannen uit Vlaanderen. Verweerder antwoordde dat hij bij de publicaties in de kerk niet geroepen heeft. Bij de eerste publicatie op de eerste zondag na Sint-Andries, was hij als ontvanger van de zetting bezig met geld te ontvangen voor het altaar van Sint-Niklaas en kon de publicatie niet horen. Hij heeft wel op de pleitdag op Sint-Andries toen schepenen Willem Van Oost zijn zoon Jacop, een jonkman zonder ervaring, als ontvanger van accijnzen voorstelde, zich ertegen verzet omdat hij iemand verkoos die beëdigde geweest was. Ze kozen daarop Denys Teerdelandt waarmee Willem Van Oost niet akkoord ging. Toen hij daarna in de kerk hoorde dat Jacop Van Oost toch benoemd was, heeft hij daarop niets gezegd. Wat de zaak van vier jaar geleden betreft, de tumult in de kerk ontstond toen Joos Vander Haeghe, gaderaar van de zetting, riep: "Wilt gij zetting betalen of niet?". Hij heeft voor die zaak al geboet. Schepenen wijzen dat verweerder op de eerstvolgende pleitdag zijn woorden moet herroepen, 6 lb. par. betalen aan de dis en 2 carolus gulden aan de kapel en een boete van 10 lb. par.

(83) F°63: vierschaar, vrijdag 14 november 1544

Joos Spilgaert, eiser, contra **Joos De Puud**, verweerder. Verweerder kocht op 24 november 1542 van eiser een merrie van 21 lb. par. Hij betaalde daarvan, in opdracht van eiser, 12 lb. 16 s. par. aan Jan De Jonghe. Verweerder wordt veroordeeld om 21 lb. par. te betalen aan eiser en mag de 12 lb. 16 s. die hij aan Jan De Jonghe betaalde, van hem recupereren.

(84) F°63v°: kamer, 20 december 1544

Jacob Quaetjone over Roegier Salm, eiser, contra Jan Vander Gheelzuene, Boudin De Clerc, Michiel De Berk en Adriaen Deleu, **pointers van Voormezele**, verweerders. Eiser heeft in Voormezele 12

³⁶ Dat proces is bewaard KAS10, processen 16de eeuw, nr. 1888. De inventaris geeft de datum op van 1544.

gemeten bos waarvan hij de houw verkocht heeft aan Roegier Salm. Roegier werd daarop gepoint voor 36 s. par. Eiser zegt dat volgens het vernieuwde transport van 1517 men geen oude bossen of foreesten mag pointen. Verweerders antwoordden dat Roegier gepoint werd als bedrijver van die 12 gemeten bos en niet Jacob als eigenaar. Schepenen wijzen de pointing onterecht en verweerders moeten de in pand gegeven penningen teruggeven.

(85) F°64v°: vierschaar, vrijdag 23 januari 1545 (n.s.)

Charles Van Houcke, procureur, contra **Pieter Van Bambeke**. Eiser heeft als procureur van Pieter Bambeke in zijn proces als eiser tegen Jan De Joncheere, verweerder, 11 lb. 14 s. par. betaald aan vacaties en voorschotten. Na controle veroordelen de schepenen verweerder tot het betalen van 10 lb. 2 s. par.

(86) F°64v°: zonder datum

Baljuw en schepenen van de zaal en kasselrij verklaren dat de akte, waarin hun brieven ingevoegd zijn, geldig is. Ze verzoeken dan ook ten voordele van justitie, alle baljuws, ammans, meiers, schouten, justiciers, officieren, wethouders en hun luitenanten, sergeanten en dienaars, dat de akte zou uitgevoerd worden, met alle kosten daaraan klevende, inning, uitvoering en vergelding te laten geschieden bij alle mogelijke wegen van justitie hetzij door gevangenzetting en arrestatie van de schuldenaars of door verkoping van hun goed. In kennis der waarheid hebben zij deze brief doen zegelen met twee schepenzegels.

(87) F°65: vierschaar, 20 februari 1545 (n.s.)³⁷

Heindryck Van Constantinoble, eiser, contra **Caso dele Miere**, verweerder. Eiser legt arrest op de verkoping gedaan ten huize van Caso dele Miere voor de betaling van 24 lb. par. voor labeur door eiser met zijn paarden gedaan op het land van verweerder in maart 1542. Verweerder wordt bij verstek veroordeeld.

(88) F°65: Verzoek (*requisitoire*), 1 februari 1545 (n.s.)

Verzoek aan **de schepenen van Poperinge** om **Pieter van Bambeke**, die in Poperinge woont, het vonnis van 23 januari 1545 (n.s.) waarbij hij veroordeeld werd om Kaerle Van Houcke, procureur postulant in de zaal van Ieper, te vergoeden (zie item 85), ten uitvoer te leggen.

(89) F°65v°: vierschaar 20 februari 1545 (n.s.)

Willem De Beer, eiser, contra **Jacob Ramon**, verweerder. Eiser moet nog 8 lb. 17 s. par. krijgen van verweerder voor de huur van een meers voor het jaar vervallen op bamis 1543. Verweerder antwoordde reeds meerdere betalingen gedaan te hebben. Hij wordt veroordeeld tot de betaling van 8 lb. 17 s. par.

(90) F°66: kamer 31 januari 1545 (n.s.)

Joos Tutin en andere erfgenamen van Pieter De Gryse, eisers, contra Joos Van Lauwe, Willem Lesyaert, Jacob De Deckere, Karels Mule en anderen, **schepenen van Zijne Majesteit van zijn heerlijkheid ter Hazelt in Roeselare**, verweerders. Pieter De Gryse, voorouder van eisers, was voor zijn overlijden, in proces voor de schepenen van ter Hazelt met jonkvrouw Jane van Langhemersch, weduwe van Joos de Langhe, en Joos Lansaeme, haar schoonzoon, voor de betaling van de pachtovername van het landgoed *ter Betse* in Roeselare. Nadat beide partijen hun stukken voorgelegd hadden, vroegen de schepenen van ter Hazelt aan beide partijen 6 of 12 lb. par. om advies in te winnen. Ze wonnen dan advies in wat de zaak vertrapte. Tijdens het uitstel legde Jane van Langhemersch nieuwe feiten voor waarop Pieter niet wilde reageren. Toen de zaak weer verder gezet werd, beriep Jane van Langhemersch het proces voor het wettelijk hoofd, zijnde de zaal van

³⁷ Mogelijk KAS10, processen 16de eeuw, nr. 3 en mogelijk ook nr. 535.

leper. De schepenen van ter Hazelt hebben bij de overdracht van het proces geen melding gemaakt van de kwitanties, het handboek en de bewijzen door Pieter De Gryse voorgelegd, ook niet de overnameprijs van de bezaaiing, vette en houw die Pieter ten goede kwam en die 31 lb. par. bedroeg. Ze hebben hun onderzoek afgesloten zonder eisers te roepen behalve Maertin de Gryse die er niets van verstond. Verweerders antwoordden dat alle stukken die nodig waren erin staken. Ze zegden dat Pieter zijn handboek na voorlegging mee terug naar huis genomen heeft en ze geen andere bewijzen gekregen hebben. Na het voorleggen van het handboek, de kwitanties en de overnameprijs, werden verweerders door de schepenen veroordeeld om eisers te vergoeden en de proceskosten te betalen.

(91) F°67v°: kamer, 11 april 1545

Cornelis de Lespiere, eiser, contra **Adriaen Beths, schildknaap, heer van Aughtereel, Zillebeke, etc.**, verweerder. Eiser had sedert meer dan 18 jaar bossen van verweerder in Zandvoorde in pacht. De pacht liep drie of vier jaar geleden te einde. Hij vroeg aan de heer nieuwe pacht. Die beloofde er nog 9 jaren bij te doen. Eiser heeft er het hout laten kappen en in mijten of *vummen* stapelen. Verweerder, als eigenaar van het bos, heeft het hout weggehaald en verkocht. Eiser heeft de houtmakers betaald en eist vergoeding. Verweerder antwoordt dat eiser vele jaren ontvanger geweest is van zijn bossen en andere goederen in Zandvoorde, Geluveld, Wervik, Voormezele en omliggende en die bossen 18 jaren gepacht heeft, welke pacht vier jaar geleden eindigde. Hij ontkent de nieuwe pacht waardoor eiser de bossen wederrechtelijk ontbloot heeft. Eiser is hem ook nog meer dan 80 lb. par. aan ontvangsten ten achter gebleven. Schepenen wijzen de eis niet ontvankelijk en veroordelen eiser in de kosten.

(92) F°68v°: vierschaar en kamer, zaterdag 14 maart 1544

Pauwels Van Daeyseele en Joos Vander Strate, eisers, contra **Pieter Liebaert als ontvanger van Loys de Cherf**, verweerder. Eisers stonden, samen met Pieter Cantin, borg voor de som van 14 lb. groten van de wees van Willem Cantin, welke som Willem Gheeraert bij zich heeft. Zij hoorden dat Willem Gheeraert afging van zijn pachtgoed en lieten beslag leggen op de goederen van Willem voor die 14 lb. groten. Pieter Liebaert als ontvanger van Loys de Cherf, verzette zich daartegen. Willem Gheeraert is hem nog 80 lb. par. pacht schuldig. Verweerder is bevoorrechte schuldeiser en niet de eisers die niet handelen in het profijt van de wees maar voor hun eigen profijt. Schepenen wijzen de beslaglegging gedaan door eisers ongeldig en hun eis niet ontvankelijk.

(93) F°69v°: kamer, zaterdag 26 april 1544³⁸

Pieter vanden Houtte, baljuw van de zaal en kasselrij, betoogt voor de schepenen dat ze informatie hebben ingewonnen over het misdragen van **Jan Berch, baljuw van Zandvoorde**, tijdens het uitoefenen van zijn functie. Gezien de ernst van de feiten vraagt hij de schepenen hem uit zijn ambt te ontzetten, hem op te sluiten in de gevangenis van de zaal en hem terecht te stellen.

(94) F°70: kamer, 12 december 1545

Claeys Spillaert, gezegd Mersschaert, over zijn zoon Copkin, eiser, en **Boudin de Clercq** over zijn zoon Hannekin, verweerder. Bij het schieten met een handboog, schoot Hannekin, zoon van verweerder, een pijl in het hoofd van Copkin, zoon van eiser. De pijl bleef steken en moest eruit getrokken worden. Door zijn kwetsuur was Copkin gedurende twee tot drie maanden in behandeling bij de chirurgijnen Gheeraert Vanden Driessche en Jan Crop. Zij vroegen daarvoor 36 lb. par. Die kosten zijn voor verweerder met daarbij nog 4 lb. groten andere kosten. Verweerder betaalde alleen maar 20 lb. par. Hij antwoordde dat het niet ging om een misdrijf maar om een spel van spelende kinderen. Toen hij gekwetst werd had zijn vader gezegd dat het niet zo erg was en *'twert al met een*

³⁸ KAS10, processen 16de eeuw, nr. 6

plaesterken te doene'. Zij hebben hun zoon zelfs laten gaan naar de bruiloft van zijn zuster met Gillis Seruz, alwaar hij 's avonds gedanst heeft en tegen de wand flauw gevallen is. Verweerder had 20 lb. par. aangeboden waarmee eiser toen akkoord ging. Schepenen zeggen dat verweerder eiser volledig moet vergoeden.ù

Johan Beun, 14 februari 2020.